

# KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY  
VYCHÁDZAJU KAŽDÚ SOBOTU NA SESTNÁŠŤ STRANÁCH.

## Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.  
Na pol roka ... 2 " — "  
Na štvrt roka ... 1 " 20 "  
Jednotlivé číslo 8 hal.

## Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,  
páp. komorník, kraj. vyslanec.

## Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNAR.

## Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.  
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin  
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového  
matého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

## Návštevy panovníkov.

Tohoročie leto veľmi nepriaznivé bolo najmä pre hospodárov a pre tých ľudí, ktorí v kúpeloch či zdravie, či zábavy hľadajú. Neobyčajné počasie a nepríjemná chladiť zlé vôle nám zaspôsobili, a ver' úzkostlivo mysleli sme na zimu, čo a jako bude, keď úroda pre moc dažďov na poly hynie. Nám teda chladné leto ani trochu nebolo milé, ani nás nepohlo k tomu, aby sme dáku radosť preukazovali, lebo nemali sme sa čomu tešiť, ako vôbec takí ľudia, ktorých iba starosti trápia. No, keď nám nie, ale Panovníkom veľmi milé bolo chladné leto, lebo tolko návšteví nikdy nekonali korunované a nekorunované hlavy štátov, ako tohoto leta. Túto mimoriadnu udalosť, ktorá so skvostnými parádami spojená býva, doista aj historia naznačí.

Teda hlavy štátov, či sa oni cisármi, kráľmi alebo presidentmi menujú, veľmi sa priatelia, a s tým to chcú svetu preukázať, že ako dobrý susedí mienia aj napozatým panovať; netreba sa teda vojny báť, a tak národy volne a blažene môžu dýchať pod farchami s ktorými «pokoj» udržuju! A aby toto priateľstvo aj oproti nápadom «dobrých susedov» poistené bolo: hlavy štátov uzavreli medzi sebou sväzok, dľa ktorého nepriateľa so spojenou silou zmlátia, alebo v tom páde, ak by on bol mocnejší, s výpraskom a s utrpenou škodou deliť sa budú.

Takíto spojenci sú: Austro-Uhorsko s Talianskom, Nemeckom a Rumunskom. Francúzsko zase s Russiou je zosobášené. Krajinky na Balkáne, ako: Srbsko, Bulharsko, Rumúnsko a Montenegro (Čiernahora) pod krýdla ruského cára sa utiekajú, a tak rečeno Russia ich vydržiava. Vidno

teda, že sobášov medzi panovníkmi hoc koľko je, a uznať musíme, že manželstvá doposiaľ príkladné byly bez zvady a bytky, bárs jeden-druhý z nich aj cudzie prahy prestupuje, ako n. pr. nemecký cisár nedávno priatelil sa s francúzskými námorníkmi, Francúzsko ale pred Taliánskom trepe krýdlami, ako to kohút pred sliepkou zvikol.

Ako sa to na dobrých spojencov patrí, tak podobne aj panovníci jeden druhého navštevujú. Najmä toto leto bolo týchto návštev mnoho. Taliansky kráľ bol u ruského cára, nedávno zas nemeckého cisára poctil vyzitou, a tento nebude meškať vyzitu nazpäť dať, tak podobne aj ruský cár cestovať bude do Talianskej. Pred krátkym časom president Francie stískal ruky ruskému cárovi v Petrohrade, ako čo by Nemcom na vedomie chcel bol dať, že čo na rováši majú pre 1872. ročnú porážku, je nie u Francúzov zabudnuté. Bulhársky Ferdinand, tak podobne Šaša srbský kráľ tiež len od ruského «afušku» čakajú pomoc. Ten prvší už bol na vyzite, srbský sa chystá. Karol, rumunský kráľ s naším sa objímal v kúpeloch Ischl. Tého návštevy s veľkými parádami sú spojené, aby cudzí panovník videl, jak oduševnený je zaňho celý národ, ktorého priateľstvo hľadá. Mesto, kde schôdzka bude, venčia a zobia. Zo zelenej ratolesti a pestrých kvetín brány stavajú. Regimenty vojska obľahnú ulice, aby poistily život panovníkov, na ktorých anarchisty poľujú. Kráľ abo cisár oproti hostovi ide, a keď železničný vlak zastane, vojenská banda hymnu hrá toho národa, ktorého panovníka vítajú. Korunovaní priatelia ruky si podajú, a pobozkajú sa. Pohliadnu parádnu kompániu vojska, ktorá na úctu hosťa vyrukovala, obznámia sa so sprievodom, potom však fahajú do kráľovského

palácu. Tisíce ľudu z plného hrdla na slávu volá obom panovníkom. Pri obede jak jeden, tak aj druhý krátku, ale veľmi významnú reč (zdravicu) povie, v ktorej hlásajú, že cieľ jejich je medzi svojimi krajinami pokoj udržať. Toto všetko pred verejnosťou sa stane, tak, že noviny o každom pohybe a slove zvest dajú. Ten rozhovor ale, ktorý panovníci, ministri vojenských a zovnejších záležitostí medzi sebou vedú, v tajnosti zostane; len to je isté, že národy volne môžu vydýchnuť: vojna nebude, lebo panovníci pokoj pestujú a stále udržať chcú. Ale, že pri budúcom krajinskom rozpočte vojenskej výdavky sa zväčšia, to je isté. To je výsledok návštev panovníkov!

Veľmi chvalitebné a pre krajiny výhodné, že panovníci pokoj chcú mať medzi sebou. Národy aj potrebu majú na to, aby povolaniu svojmu zodpovedať mohli. Aj vskutku dosť dávno pokoj panuje v Europe, len že čo je to hodné, keď štáty pri tomto pokoji s roka na rok viac vojska musia udržovať, officierom plat povyšovať, a často nové zbroje a kanóny zaopatriť. Tého výdavky tak ohromné sú, že väčšia čiastka krajinských dôchodkov — porcií — na ne bývajú obrátené, ostatné potreby ale z požičaných krijú. Nie teda div, že krajinská dlžoba s roka na rok rastie.

Teda len z veľa vojskom a s dokonalou zbrojou sme vstave pokoj udržať? Smiešne a smutne to znie! Každý národ klesá pod vojenskými farchami. Tvrdé časy a chudobu, ktorú v každej krajine cítiť možno, jedine tento ozbrojený pokoj plodí. Prijde čas, že aj väčšie štáty nebudú vstave bez ukrivdenia a sdierania občanov vojenskej výdavky znášať, a pritom všetkom panovníci, ktorí osúd národov v rukách držia, pri svojich schôdzkách nie o tom sa radia, ako by mohli večitý pokoj uzavreť, národy od tiarch militarizmu oslobodiť, čas služby vojenskej znížiť, ale na tom sú, aby čím viac vojska a dokonalejšie zbroje mali. O tomto krajinský rozpočet svedčí.

Keď je pokoj, načo ten ohromný počet vojska? Prečo sa povalujú tolko tisíce mladíkov po kasárňach? Kolký kapitál sily mrha sa s tým? Na koho ostria píky, šable a nabývajú kvery? Či tento rinkot zbroje a krvožižnivosť vojínov srovnáva sa so zásadami Kristovho učenia, a s duchom tohoto stolaťa? Teda bez vojny a bytky, nemožno národy spokojnými učiť a trón panovníka poistiť? Teda tisíce a tisíce mladých ľudi

a pracovitých rúk treba postrieľať, ožobrať, sirotu a vdovy množiť, mestá a dediny vyplieniť, krajinu do dlžoby vrhnúť, za krátky čas zničiť všetko, čo sto- a storočie namáhanie, veda, umeľosť a obetavosť celého národa splodila, aby jeden štát slávu alebo hanbu získal? Nie preto žijú národy a jejich panovníci!

Čo my máme z toho, že Bosniu sme okkupovali? Sama vojna a ročité výdavky ver' nie sú hodné tých skalnatých krajov, ktoré až posiaľ len slúbené máme. Búrsko-anglická vojna nevysloviteľné obety požadovala, a ktorá stránka má čo z toho? Škodu a škodu, ktorá nikdy nedá sa vynahraďiť. Už aj z tohoto vidno, že ozbrojenie a vojny najväčšou nespravodlivosťou sú, a že militarismus v putách drží národy a množí biedu. Prečo majú ľudia, ktorí nikdy nevideli sa, nikdy sebe neublížili, strieľať, rúbať seba, plieniť kraje, ktoré státisíce rodín vydržiavajú? A to na rozkaz sa robí, bez povolenia a povedomia národa. Historia svedčí o tom, že veľké vojny pre maličkosť povstaly, a že veľké a vzdelané národy skrze krvavé bytky pominúli alebo roztratil sa. Toto mnohí vedia. To každý uzná, že národ oproti národu postaviť je nespravodlivosť, neludskosť a protiví sa to aj božiemu nariadeniu, a predsa posiaľ ani jeden národ nemyslel na to, aby oproti tejto nesvedomitosti povstal, lebo to povedomie, že národ a jeho panovník nerozdielnu jednotu tvoria, hlboko žije v ňom, a že domovinu, slobodu brániť oproti nepriateľovi je svätou povinnosťou každého. Kto dobrovolne poddá sa, alebo zradí národ svoj, hoden je kliatby a otroctva! Slobodu a vlasť všetci budeme brániť do kvapky krvi! To nie len vojska, ale povinnosťou celého národa je. Lenže ani jeden štát nechce sa biť, vojnu viesť, ale pokoj žiada, a militarismus za nešťastie považuje. Toto ho hatí v pokroku, a odníma mu chleba. To by panovníci a vlády najlepšie uznať mali. Jak národy, tak aj oni nech túžia večitý pokoj ubezpečiť. Lenže nech tento pokoj nie zbroj a nesmierné vojsko udržuje, ale v úcti držania Božského zákona, dľa ktorého žiť a riadiť majú sa všetky národy. Z tohoto nasleduje, že panovníci všemožne mali by prekonať, aby národy od vojenských tiarch oslobodili, aby len tolko vojska držali, kolko k poisteniu domového pokoja zapotreby je, a aby služobný čas znížily. Jak by ale protivy povstaly medzi dvoma

národami, nech nie zbroj, ale takzvaný «medzi-národný výbor pokoja» určí prostriedky, dľa ktorých protivy vyrovnaf sa majú. To by bol spravodlivý súd, lebo vyslanci národov by ho vyniesli; ale nie vojna, v ktorej obyčajne spravodlivosť trpí porážku, a len sila zvíťazí. Pred týmto súdom aj panovníci by museli hlavu kloniť, a národy povdačné by im zato byly.

Záhorský.



## POLITICKÉ CHÝRY.

### Kancelparagraf v Nitre.

Vp. farára na Cerovej (prešporská stol.) bol obžaloval nitrianský kráľ. fišcus, že po jednej kázni vyučoval veriaciach svojich, aby nedali sa zakúpiť pri voľbe ani peniazmi ani žranicou.

Pán farár Kopesányi síce nehlasoval na žiadnu stranu, ale kráľ. fišcus predsa obviňoval ho, že sa «bratričkuje (cimboráskodik) s úhlavnými nepriateľmi štátu nášho, rozumejúce pod tým národnostnú stránku.» — Protí p. farárovi dostavili sa 4 svedkovia: z týchto traja svedčili, že povedal: «držte sa pri kresťanství», — len jeden svedčil, že mal riecť: «držte sa pri kresťanskej stránke.» Pán farár mal tiež svedkov svojich, ale týchto súd nitrianský nechcel prijať. A tak na základe toho jedného svedka posúdili p. farára na mesiac väzenia a na 200 korún peňažnej pokuty. V Nitre každý «vlastenec» liberálny bol spokojný, že posúdili kat. kňaza, ktorý «bratričkuje sa (cimboráskodik) s úhlavnými nepriateľmi štátu nášho, rozumejúce pod tým národnostnú stránku.»

Prešporská kráľ. Tabula nariadila vypočutie aj svedkov p. farára a po skončenom vyšetrovaní vyriekla, že na pána farára sa nič takého nemôže dokázať čo by dľa kancelparagrafu malo sa trestať. A ponevadž kráľ. Tabula ani na ten pánslávismus nedala nič, tak obžalovaného a posúdeného p. farára úplne osvobodila od všetkého trestu.

Takto sa to žalovalo a súdilo v tej liberálnej Nitre. My upozorňujeme tých vlasteneckých liberálov, aby nerozhadzovali sa za každé nič s tým pánslávismom. Nie tých treba v prvom rade preháňať úradne, ktorí «bratričkujú sa s úhlavnými nepriateľmi štátu nášho» ale treba dokázať ten strašný hriech vlastizrady na tých «úhlavných nepriateľov štátu» a týchto trestať trebárs aj šibenicom, alebo keď taký hriech dokázať neviete páni, nuž ráčte len čušať, aby vás nedržalo obecnstvo za prázdnych tléhubov a osočovateľov.

### Teda predsa len «bratričkovanie».

Veľactený pane kráľ. fišcus nitrianský! Ráčte si prečítať z č. 6. «Považských Novín» na strane 50 zpravu zo

Senice. Tam stojí o vašom pánu hlavnom župánovi nasledovné:

«Na druhý deň prijímal župan v slúžnovskom dvore poslanectvá. I tu sa dokázal Kramolin oným jemnorukavičkovým diplomatom, ktorý je všetkým všetko. Seniorálnym poslancom odpovedal čo najevanjelickejší kresťan, deputácii slovenskej národnej strany, ktorá pod vedením pravotára Štefana Fajnora prechádzala, sľúbil mravnú podporu v našich vzdelavateľných snahách. Rozvoj slovenskej reči a spisby, osvety najde v ňom dobroprajného priateľa. Zaznačujeme to preto, aby sme mu to aj verejne poistili. V našom poslanstve bola «na tento čas väčšinu okresu tvoriaca strana» valne 60—70 voličmi zo všetkých obcí zastúpená. Nasledujúce dni ponavštevoval ešte aj okolité obce, kde sa tiež tak predstavil. — Navštívil i predsedu národnej strany Štefana Fajnora. K ponosiam, žalobám to neprišlo.»

My nemáme proti tomu bratričkovaníu sa pána nadžupána s predákmi slovenskej strany národnej konečne ani slova. Veď tak iste, ako Kramolin, osvedčil sa o národnostach ešte aj ten Bánffy, podobne, a ešte vážnejšie, nebohý Szilágyi, aj terajší ministerpredseda Széll. A tak sa líškajú národnostiam všetci liberálni kandidáti pred voľbami a pri kortešačkách.

Ale taký «vlastenecký ochotník» ako je pán fišcus nitrianský, mal by teraz bezodkladne dostať aspoň len zimnicu od nesmierneho strachu, lebo hľa, tu sa jeho vlastný hlavný župán veru ináč «bratričkuje», ako to porobil chudák Kopesányi, ktorý bol len na tolko pánslávom, že sa schoval pred Veselovským, keď mu prišiel do obcí, — Čo teda pane fišcus?

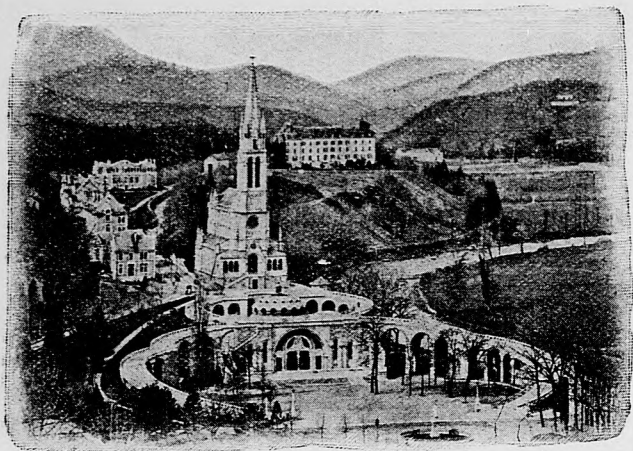
### Talianský kráľ a Francúzsko.

S Berlína sdeľujú, že francúzsky veľvyslanec na talianskom dvore chce prísť kráľa Viktora Emanuela, aby navštívil Paríž, alebo aspoň niektoré z pohraničných miest francúzskych, kde hy kráľa jedon francúzsky generál v mene predsedu francúzskej republiky pozdravil; alebo jestli by toto nemožné bolo, aby sa talianský kráľ a predseda republiky strelí dakde na mori. Snahy francúzskeho veľvyslancu doteraz nevedly k cieľu.

### Z Turecka.

Z Carihradu píšu, že turecká vláda veľmi krivým okom pozerá na veľké manévry bulharského vojska v priesmyku Šipka. Tieto manévry považujú za prábu mobilisácie. Na manévroch zúčastní sa viac vysokých ruských dôstojníkov. Turecká vláda chce tiež mobilisovať na prábu svoje vojsko na hraniciach Rumelie. Prevdepodobné je, že na zakroenie Turecka základne zmení bulharská vláda plány manévrov.

**Poľnohospodárske museum**, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.



### Jubilárna púť do Lourdu.

Na sviatok svätého Ruženca pod duchovným vedením dôstojných pánov Jozefa *Kompánek*, dekana-farára a Michala *Kada*, farára pohne sa z Budapešte dňa **28-ho septembra** roku 1902. Návrat dňa **15-ho októbra**.

#### Smer cesty:

Budapešť—Záhreb—Fiume—Sv. Peter—Cormons—Mestre—Majland, (pobyt) Genua—Nizza, (pobyt) v Lourde (4 dni pobyt), Toulouse—Marseille (pobyt), Genua (pobyt), Majland—Mestre—Cormons—Sv. Peter—Fiume—Budapešť.

Prihlásiť sa možno u duchovných vodcov. U týchže je k dostaniu i čiastočný program.

#### *Jozef Kompánek,*

dekan-farár, majiteľ záslužného pápežského križa «Pro Ecclesia et Pontifice» v Nagy-Sztricie (Trenčianska stolica.)

#### *Michal Kada,*

farár, majiteľ pápežského záslužného križa «Benemerenti» Szent-Endre (Peštianska stolica.)

### Vyzvanie k predplateniu.

Časopis náš je natoľko známy a obľúbený u ľudu, že netreba nám o ňom mnoho reči šíriť. Každý čitateľ náš pozná tie výborné služby, ktoré «Kresťan» prekonal v prospech ľudu.

Aby však blahonosné účinkovanie «Kresťana» čo možno všestranné a mohútne bolo, z toho cieľu je to prepotrebné, aby každý z vás, kto len čítal vie, sa predplatil naň. Len takto docielime to, že zásady naše každý pozná a k nim sa prihlasovať bude. Ktorýkoľvek ľud nečíta si svojich novin, musí zaostať a iní mudrejší ľudia vykorisťujú ho tak, že konečne ho úplne zhubia.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok ... .. 4 koruny  
na pol roka ... .. 2 koruny  
na štvrt' roka ... .. 1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Kresťan» kiadóhivatala  
Budapest, VIII., József-körút 35.



### Mať nemravnosti.

Na celom svete niet blahšej krajiny jako je Uhorská. Kto tomu neverí, nech ide a nech prezkúma krajinské žaláre, a presvedčí sa o pravde tohoto tvrdenia. Títo páni rabi veru sa nemôžu ponosovať oproti otcovskému staraniu sa štátu. Pekne, poriadne tu žijú, jedia, pijú, pomaly pracujú. Lekár, lekárňa, dobrá postel, obed, večera, teplá izba: to majú všetko jako odmenu za spáchané skutky. Ešte dozorca by mohol mať pletky, jestli by sa opovážil daktorého na cti obrazíť. Štát to netrpí, aby títo nádejní páni rabi biedu treli, veď z niektorého vraj môže byť ešte statočný človek. A v skutku je blahá tá krajina, ktorej vystane toľké tisíce vynakladať na takýchto vyvrhelcov spoločnosti.

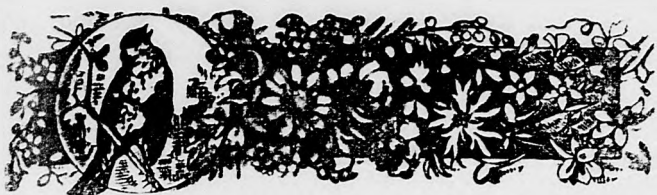
Bárs je to aj smiešna vec, keď volakto chce mať zo psa slaninu, ale my sme práve tak. Pokiaľ je volakto usilovný, pracuje vo dne v noci a predsa biedu trpí, za ten čas sa nikto nad ním nesmiluje. Jaknáhle sa ale dal na cestu nemravnosti, hneď ho vezme štát pod ochranu. Ani v jednom veku nebolo toľko zlodejov jako je v terajšom, lebo ani jeden vek nemal taký jednostranný pochop o humanisme (ľudskosti), jako terajší. Miesto toho, že by sa usilovali počet zlodejov umenšovať, zväčšujú ho. A to aj neni nič čudného. Veď taký rab, opustiac s výborným vysvedčením žalár, chcejúc sa za to otcovské obstarávanie štátu odplatiť, znovu začne svoje remeslo prevádzať, aby sa čím skorej navrátiť mohol. Čo? však mu je tam o veľa lepšie, nežli vo svete sa túlať. Tam sa má lepšie, jako keďby bol — čo ja viem — akým úradníkom. Štatistične sa môže vykázat, že štát tisíckrát viacej obetuje na moderné zaopatovanie zločincov, nežli koľko obetuje na chudobu.

Predošli vek takých zlodejov ostro trestal, a bárs tento trest bol zväčša telesný, predsa bol dôstojný na to, aby odobral vôľu takýmto zlodejom k ďalšiemu páchaniu krádeže a iných hriechov.

Nedávno mnohé časopisy sa pohoršovali, nad tou neľudskosťou, že všeliakých dobre známych kmínov vo dne vedú cez najľudnatejšie ulice, a títo chudáci sa musejú hanbiť pred toľkými ľuďmi. Pravda, lepšie by svedčalo, keby ich na fiakeroch rozvážali, ba parádne kočy pre nich držali — čo by sa odtiaľ pozerali, jako musí statočný človek pešky chodiť.

Jak ďaleko bude trvať tento humanismus, ktorý tak náramne zväčšuje počet hriešnikov, to nevieme. Ale to dobre vieme, že pokiaľ pravý kresťanský trest vytvorený bude zo zákonov, zatiaľ sa naše spoločenské pomery nenapravia. Nech zákon ubezpečuje ochranu a pomoc; nech je zákon ochranou bojujúcej statočnosti; ale zároveň nech je aj neuprositelným oproti tým, ktorí ho nezadržia. V takom veku, v ktorom čnosť viacej nepanuje, nech aspoň dobrý trest má účinok na všetkých rušiteľov poriadku spoločenského.

A. I.



## BESEDNICA.

### Tri výtečné domy v našej zemanskej dedinke.

#### II.

Druhý výtečný dom v našej dedinke bol dom školský.

Najopustenejší to dom v dedine, podobný obecnej pastierni, ktorá pri konci dediny stála.

Strecha domu školského na žiaden pád nesmela byť lepšia od farskej strechy, bo to by bolo úradu farskému derogovalo. V rektorovej a v školskej izbe bola ohromná z tehál vystavená pec «šiša», ktorá pol izby zaujala. Okno školské bolo len jedno aj to s papierom zalepené, by zima nefučala do školy. Pod týmto oknom v škole stál sud s kapustou, by sa žiaci nemohli ku oknu dostať, aby tú poslednú sklenú tabuľku nezabíli, a aby okno neotvárali a teplo s pokazeným povetrim von nevypúšťali. Škola od jasene až do leta sa neprevetrovala; až v lete, keď sliepky s papierom zalepené diery predzobaly, a do nútra na jačmeň — ktorý tam organistová pre hyd držala — chodievaly, a tak aj povetria do školy dostalo prístupu. Ponevác kuchynka bola malá, preto organistová kuchynské náradie mávala v škole. Miesto mappy «Mađarorságu» visela v škole slízová doska; a miesto «zemegule» stála na vysokej kastni galata s kukuricou pre husy. Husy mala rektorka na vajciach podsadené v košoch pod lavicou, na ktorej sme sedávaly, a husy nám nohy hrýzly a štípaly; mi sme ale sa tomu tešili, že sa budú húsence liahnúť a tak bude exament, a prestane škola, bo budeme húsence pást.

V tých časoch nevisely po stenách školských učebné názorné obrázky z prírodopisu ako včel, ale to sme my mali vnáture živé zveri. Krome husí v košoch, za kachliami ležalo na slame teliatko, by v maštali nezmrzlo; na peci sedel kocúr, ktorý nám gajdoval; v kútiku na lavici štyri sliepky, by v teplote organistovej lepšie mohli vajce niesť; vo fršlôgu pri šiše bolo prasiatko na chovanie. Aj psík rektorov v škole býval, ktorý deťom vyzitiroval ako financ kapsy, či čo v nich sebe doniesli na jedenie, od čoho platiť sa má «konzum». Z rastlín sme tam mali na vlhkých zhnitých dverách huby na ukážku; a v kútiku v koši zemiaky, aby rektorka každú chvíľu nemusela do jamy behať pre ne.

Pri dverách v kúte stála vždy metla, s ktorou rektorka držala prisnu disciplínu medzi žiakmi, keď pán rektor išiel na poľovku, alebo ku Heršlovi na karty, bo to od neho páni komposesori žiadali.

Toto karetkovanie konečne prinieslo nášho rektora

o jeho stanicu u slávneho komposesorátu. Podožúval sa u Heršla s páni komposesormi, že tri roky pýtal reparáciu zlého chlieva a vždy ho odstrčili; až veľké sňahy zvalili chliev a brvná padlé zabily mu prasa vykrmené, bo sa v noci pod sňahom zadusilo. Nadával im do šklbanov, čoho následok bol, že musel stanicu opustiť a na sedliacku dedinu ísť za svojim princípálom, bývalím farárom.

On už viac na kolede pánom komposesorom nespieval po latinský: «letamini in domino in hoc novo anno», ale sedliackym gazdom po slovenský: «radujme sa, veselme sa, pánskych trhanov zbavil som sa».

#### III.

Tretí výtečný dom v našej dedinke bola zemanská kúria vprostred dediny v jednej štepnici. Žobráci a obšitníci túto kúriu vyzývali «kaštelom» preto, lebo sa báli slúžneho, ktorý v tej kúrii býval.

Tento výtečný dom nebol stavaný v žiadnom «štíle». Až neskôršie, keď zemani prepustili svoje kúrie pánom židákom, túto kúriu pán Šoma Pfeifenror prestavil pre seba v štíle «renezanz»-kom. Kurialný kaštel pána slúžneho zemana nemal žiadnej «architektonickej ornamentiky», t. j. paliersko-murárskej ozdoby. Vysoká, gotickej podoby strecha mala mnoho ventillátorov, lebo črepy, s ktorými pokrytá bola kúria, boly povypádané, polámané, strecha bola celá deravá. Okná bez symetrie sem a tam boly vyrúbané v múroch; prostrednie okno od ulice bolo okno záchodové, preto aj múr od ulice zvonku bol vždy vlhký a vždy na špinavo-žltu barvený. Túto žlkavú barvu, ktorá predtým vždy prezradila na múroch záchody, v dnešnej dobe páni veľmi radi majú, aj izby si s ňou dávajú napájať, (nemeck hovori: «tränken»), alebo múri s ňou napúšťajú. Barvu tú páni menujú po francúzsky «chamois» (vyslov: šamoá). Slovák ale ju volá «žltou hlinkou», a vysloví ju ústami, a nie cez nos ako Francúz a affektujúci pán. V oknách tejto kúrie nevysely — ako to včel býva — čipkové forhangy, gardiny, gobeliny, ponevác sa nikdy neotváraly. Boly dostatočne zatienené pavučinami; zaiste to fajnovšia látka nežli túl a tilangel. Sklené tabuľky okien, keď slniečko do nich oprelo, všeliaké barvy hraly od azúrmodrej barvy až do hnedo-šedej a zelenkavej, k čomu ešte aj muchy svojím punktirovaným sa pridružily, a maľba sklená bola takýmto spôsobom lacnejšia od fabričnej.

Salónové a izbenné dvere tohoto kaštiela boly sošúverené; klučková strana tých dvier o mnoho nižšie visela od strany na pantoch visiacej, a preto sa vždy po zemi vláčila a sankovala, keď kto chcel pánovi do izby sa dostať, ináč nevnišiel. len keď napred s kolenom búšil dobre do dverí.

Záhrada, štepnicou zvaná, v ktorej stála kúria ani len s jedným štepom sa nehonosila. Pán urodzený tam mal trochu tabaku nasadeného, pár slnečnikov, starú vychudlú zarástlu so žihlavou šparglu, okolo ktorej ležali črepy z hlinených porozbijaných zvonov, s ktorými kedysi šparglu prikývali. Stál tam aj jeden prázdny, ku západu nachýlený, ale drúkami podporetý včelín s jedným pre-

hodeným úlom. Ostatné bolo všetko zarostené žihlavou, lopúchom a spurgaciou. To bol jediný anglický žihlavový pánsky park v dedine, do ktorého ani sliepka súseďova nespela vkročiť a tým menej v ňom špacirovať.

V tejto kúrii býval urodzený pán *Tuhutum Gorombay, de Eadem*, starý mládenec, ktorý zunoval mestský hlučný život a utiahol sa sem pred ľuďmi, ktorých obchádzal a každého na tri kroky od seba zdržoval. Každého držal za oplana, za bagáž, za sprostáka. Aj ľudia boli radi, keď s ním nemuseli do potýkania prísť a ku nemu sa nemuseli približovať. On síce zlého srdca nebol, len-že bol veľký grobian.

Pán Gorombay bol v tých starodávnych časoch slúžnym nie za plat, ako to včul býva, bo vtedy páni slúžili len za česť a z ambície. To bol zaiste praktičnejší hazafišág; a preto aj vtedy toľko nepapulovali o tom hazafišágu ako včul, bo o tom hazafišágu boli presvedčení ľudia aj bez papulovania. Včul sa musí o ňom mnoho vrešťať. Keby dnes neboli úradníci platení, pri ňom hazafišágu, by mohli od hladu pomrieť. Vtedy len páni boli úradníci, ktorí platu nepotrebovali. Nuž naposledy ani Pán Boh nežiada, by sme mu za darmo slúžili; ale tiež nechce, by sme mu len tak naprázdno kričali: «Pane, pane», ale ako Spasiteľ hovorí: aby plnili sme vôľu Otca nebeského. Len vždy o hazafišágu éljenovať, papulovať, vrešťať: to nemá tiež významu, ale plniť svoje povinnosti a zachovávať zákony n. pr. aj voči Slovákom je vôľa nie len Otca nebeského, ale aj pána kráľa, aj krajiny, ktorá z jalového hazafišágu nič nemá, a z vrešťania ešte menej, a z éljen-a zhola nič.

V tých časoch bárs aj zemankovia platov nemali, ale mali zato aspoň štyri základné, kardinálne čnosti. 1. *vínko*, 2. *karty s fajkou*, 3. *muziku* a 4. *nič nerobiť*. Preto aj pán Gorombay potreboval pomoc «patvaristu» — predtým pisárov tak nazývali, a kanceláriu zase «patvariou.» Za patvaristu ale v dedine žiaden nebol súci krome môjho ujka; aspoň on tak bol presvedčený, preto bol aj aspirantom za patvaristu sa dostať.

— Ale Katica — hovoril ujec ku žene — nože id' kuknúť k tomu slúžnemu Gorombaymu, však si s ním v rodine dosť blízkej, spolu ste od malý rástli, aj včul ešte mu košele pigluješ, a ty si tiež taká grobianka ako on, to už máte v krvi, a dva jednaki sa snesú, ty skôr čo vykutreš od neho ako ja: či by ma nevzal za patvaristu?

Dobre — odpovedala ujčina — čím viac bude mi môj bratranek grobianiť, tým lepšie budú výhľady. My dva si to už vieme ešte od malička grobianstvá jeden druhému v hlavu metať. A čo chcem, to vždy od neho obsiahnem.

Pán Gorombay práve po obede vo svojej svetlici sedel, prehliadal akési staré obrázkové honvédske kalendáre, a tak kúril zo svojej striebrom okutej peňovej fajky, že ho ani vidieť nebolo pre dym.

Katica ujčina ako vkročila do jeho izby, on ihneď ako v mesiaci marci rozdrážený kocúr zamrmal:

— Čo tu chce táto stará bosorka?

— Aká stará? čo stará? kto starý? — odpovedala Katica. — Takej sedivej hlavy starý mládenec tiež by nemusel iným do starých nadávať.

— No no no! veď sa nemusíš hneď napaprčiť, a obrazenu sa cítiť. Nuž a čo-že žiadaš ty stará saňa?

— Ja bych ľúbila s tebou múdre slovo prehovoríť — odpovedala Katica.

— Nuž a rozumieš ty aj múdre vyprávať, ty Hekuba stará? Tedy chytro hovor, čo chceš, bo vy hadzie baby, keď sa vám vaše pisky a dzobáky raz počnú hýbať, potom toľko vrzúkate, že neni tomu konca kraja.

— No lafa ho, ako keď by mužskí svojimi piskami nevrzúkávali! — odsekla Katica.

— Drž papufu, staré ohrablo, a začni už čo chceš, bo keď vezmem pipasár, budeš utekať -- zareval Gorombay.

— No teda, Tuhutumko, ty by si potreboval patvaristu, pravda? A môj Miško by rád ku tebe sa dostať za takého, veď už skoro od hladu pokapeme, od nikiaľ nič, všetko predĺžené...

— No už dosť, už viem všetko — odpovedal Gorombay — by ste ľúbili u mňa žrávať.

— Ale-že! nebuď taký tvrdý — odpovedala Katica.

— Nuž, a či som povedal, že ho neprijmem, ty hebedo staré? — zvraskol Gorombay. — Dobre, príďte hneď zajtrá a budete bývať v patvarii; sú tam dve izby, v tej tretej za kuchyňou býva hajdúch. No už sa mi pakuj, chytro, už! Čvarga, trhani!

— Prenášanie môjho ujca bolo chytré; nemal nič, a čo bolo, to hajdúch s břeškou všetko na raz do káry pobrali a zaviezli.

Môj ujec, ktorý u slúžneho patvaristom zostal, tiež patrilo do tej triedy zemankov, ktorí sa nazývali: «pipáš nemeš ember», t. j. ktorí iného nerobili, len fajčili a postávali. Aj on mal tie nevyhnutelné štyri základné zemanské čnosti: «vínko, muziku, karty s fajkou a nič nerobiť.» Preto aj bol súci za patvaristu, ktorí tiež platu nemali, bo aj oni ako zemani len za česť za honor a z hazafišágu slúžili. Pritom ale byly výdatné pobočné akcidentálne dôchodky od sedliakov, zvláštne od takých, ktorí nemali chuti a vôle od hajdúcha si dávať svoj zadok s korbáčom, so žilou a palicou v «klade» ku próbe vystaviť, či je on dosť tvrdý pod palicu. Ujčina vždy mala plnú špajzu a kuchyňu s hydrom, s vajcami, s maslom, lekvárom, s cukrom, slaninou a strovou; bo ujec bol direktorom nad «kladou», do ktorej sedliakom nohy, ruky a krky zatvárali a v primeranom čase vyplácali. Ujec bol aj «inšpektorom» nad «palicami», či sú vždy svieže a chybke. Ak ujčina potrebovala niečo do kuchyne, hajdúch vyšnorovaný vždy akéhosi hriešnika sedliackeho vedel dovieť do kancelárie, a ak sa nedovtýpil, bol hneď «rendelet» a výrok dľa paragrafov z roku 1792. vynesený:

«Janči, dones lavicu! *Líhaj* ty chrapúň! Janči, vypál mu od dvanásti vyše, aby vedel, čo to znamená do zemanského hája v noci chodiť, vřeby vyrubovať, a zemanom ploti lámať, teremtette zaňád sedliacka!»

Jestli Janči okom mihnul na ujca čo direktora trestnice, to toľko znamenalo, že Janči videl čez okno na ženu odsúdeného do kuchyne veľký koš a za poviazané nohy kuriatka niesť. Vtedy cestou milosti sa hriešnikovi hneď zastavil a odpustil trest. A ujco hovoril: «No vidiš, Janko, človek to musí tak robiť pre príklad. Keď druhý raz pojdeš do hája, id' do urbárskeho a nie do zeman-ského. Omilostený sedliak sa poďakoval a doniesol ešte aj prasiatko na pečienku za dobrú radu.

Medzitým prišla uhorská «rebelia» a to nešťastlivá, po ktorej za úradníkov nastúpili Nemci a Česi; zemanstvo počalo tratiť auktoritu, k tomu prišla ešte aj emancipácia a zemankovia padli celkom. Ich miesta, kúrie a majetky zaujali noví zeman z polského «Etelkőzu» — od Krakova, od Lembergu a od Černovic. A malé zemanstvo «gentry» zvané potratilo sa kdesi v Amsterdame aj s mojím ujcom i s Gorombay-m. Gorombay pod takzvaným «provisoriumom», keď Nemci a Česi odpaprali z Uhor, dostal poštársky úrad, kde mal príležitosť s obecnstvom surovo a po grobianský zachádzať; preto aj od neho dostali poštárske úrady v tých časoch meno: «höflichkeits-anstalten». t. j. «ústavy pre zdvorilosť». Mňa z jednej pošty za jednu hodinu tri rázi vyhodili von a nadali mi toľko, čo som uniesť len mohol na ulicu.

Po mojom ujevovi pre archeologické muzeum nič iného neostalo len jedna «attila» hajdúcha Jančiho, ktorú som už raz bol kdesi opisal.

V tom výtečnom kaštieli pána Gorombay-ho býva teraz pán zeman z nového fazóna: Samuel Pfeifenror, u ktorého som nedávno veľkú husaciu pečienku jiedol. On tú kúriu prestavil v štíle «renezans-kom, s architektonickou ornamentikou» zo starého zákona. On v tom kaštieli šenkuje; z bývalého salóna je šenková izba. Dva utešené cenné obrazy visia tam na stene. Jeden obraz predstavuje to obrovské hrozno, ktoré Jozua a Kaleb zo zasľúbenej zemi na ukážku doniesli synom izraelským; a vidno na obraze ako sa oni tešia tomu hroznu, že sa dá z neho pomocou chemie a vody mnoho vína naprešovať. Druhý obraz predstavuje Noema vo vynuhrade a v prešovni, ako leží na zemi pri koštovaní vína napitý, a ako sa jeho syn Chám smeje. Pfeifenror Samuel ale tvrdí, že to je rodinný obraz z nového zákona a predobrazuje zemanov, ktorí nie len že pili, sa poopijali, ale aj všetko poprepjali. Sedliaci často kukávajú na ten nábožný obraz a počínajú si brať príklad zo zemanov, bo už aj sedlač upáda pomalý, a zostávajú mnohí birešami u pána Pfeifenrora.

### Pút'.

V sobotu **13-ho septembra** pojde processia z chrámu pp. Františkánov (IV. okres) do **Vacova** peši. Naspät 14-ho septembra ale po železnici do Budapešti.

Karty sa dostanú u spevára vopred, alebo na ceste za 50 halierov.

Tí, ktorí sa na tejto sv. púti zúčastniť chcú, nech sa dostavia 13. septembra ráno o 6 hodine do chrámu PP. Františkánov.

**A. Rösler**, spevár.

### Úctívá priateľská prosba ku ct. čitateľom «Krešťana».

V posledných dňoch mojeho vezdajšieho života, v 80-tom to roku mojeho veku a 54 kňazského jubilárneho roku, ráčil ma Boh ťažkým krížom navštíviť, ktorý s úplnou do vôle Jeho odovzdanosťou prijímam a strpezlivosťou niesť chcem. Ťažký ten kríž je tento:

Dňa 17. aug. po poludní odišiel som z Lomu do Pešťbudína, chcejúc 20. aug. účasť brať na svätoštefanskej slávnosti v Budíne. Moji nepriatelia — jakých mnoho mám zvlášte v židovstve — vediac dobre, že som z domu odišiel a viac dní doma nebudem; použili tento čas ku vykonaniu svojej pomsty na mne. V noci o 12 hodine z pondelka na útorok t. j. z 18. na 19. augusta podpálili môj dom, ktorý, ponač bol len zo samého dreva vystavený celkom až do fundamentu i so všetkým, čo v ňom bolo zhorel. Knihovňa v cene 4—5 tisíc zl. mi zhorela tak, že ani jednej knižočky nezostalo. Krásne obrazy v cene 300 zl. zhorely. Šaty — oblek — v cene 300—400 zl. tiež zhorely a iné mnohé veci v cene do 1000 zl. tiež na popol pohorely, tak, že mi zo všetkého nič nezostalo, len tie šaty, ktoré som si vzal do Pešti, tie šaty, ktoré na sebe teraz mám. Toto mi učinili, taktu sa na mne vypomstili moji nepriatelia, tak, že teraz nemám ani kde hlavu skloniť a pomoci od nikúď. V tejto mojej biede a úzkosti tak rečeno prinútený som ku mojím priateľom zvlášte ku ct. čitateľom «Krešťana» o pomoc a podporu sa dôverne utiekať, srdečne prosiac, aby mi s niečím, s nejakým milodárkom ku pomoci prispieť ráčili, za čo každému vopred vzdávam «Zapláť Pán Boh!» a pri sv. Omši na nich pamätať budem. Milodarky prosím, buďte na sl. Redakciu «Krešťana», alebo mne zaslať.

*Andrej Rojko,*

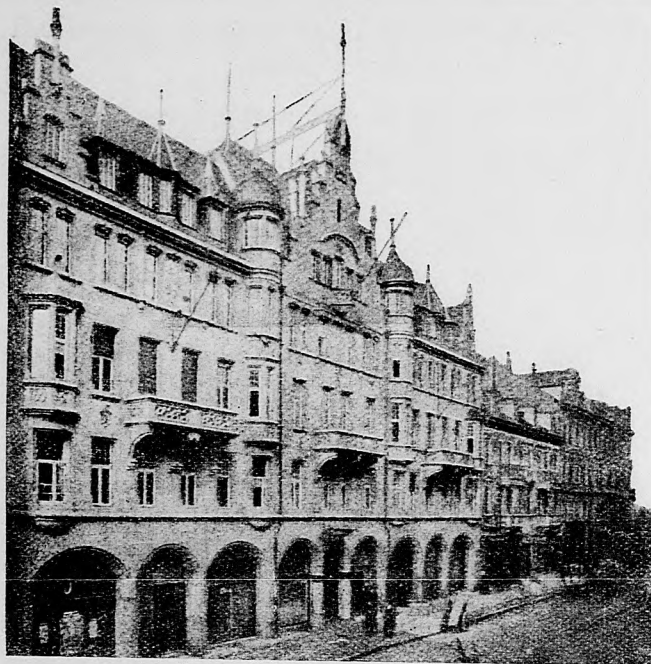
54-ročný jubilárny kňaz na odpočinku

## CHÝRNIK.

### Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačенú adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany pofahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťami jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

*Vydavateľstvo novín.*



Budova kat. spolkov v Mannheime.

**Po manévroch vojenského loďstva.** Veľké cvičby rakúsko-uhorskej vojenskej floty, ako z Póly oznamujú, sa už skončili; jeho veličenstvo kráľ bol s výsledkom veľmi spokojný a v najvyššom rozkaze pochválil loďstvo a vojsko zúčastnívsie sa na manévroch. Panovník minúly štvrtok popoludní o 5. hod. ocestoval z Póly za oduševnených ovácií obyvateľstva a za obrovskej strelby loďných kanónov. Kade dvorný vlak jachal, všade veľké zástupy ľudu oslavovali kráľa; na tých krajoch, cez ktoré v noci jachal vlak, na vrchoch horely ohne zvestujúce radosť obyvateľstva. Kráľ prídúc do Viedne dal sa zaviesť do Schönbrunna, kde ostane až do veľkých horno-uhorských manévrov. Panovník prv než ocestoval z Póly 5700 korún daroval na chudobu a dobročinné ciele.

**Dedič trónu admirálom.** Jeho veličenstvo kráľ jedným v Póle datovaným dekretom dediča trónu arcikniežaťa Franca Ferdinanda vymenoval za admirála rakúsko-uhorského vojenského loďstva. Z členov panujúceho domu poslal len arciknieža Karol Štefan patrili ku válečnému námorníctvu jako podadmirál. Posledným admirálom z členov panujúceho domu bol arciknieža Maxmilian, ktorý pozdejšie jako mexický cisár tak tragickým spôsobom skončil svoj život.

**Cis. a kr. rodina** rakúsko-uhorská má teraz nepočítajúc panovníka, 87 členov, asice 33 arcikniežať (medzi nimi 22 ženatých) a 54 arcikňažný (22 vydatých a 7 vdov.)

**Z biskupstva spišského.** Spišský biskup Pavel Szmrecsányi, dňa 22-ho augusta Jána Árvay, Jozefa Kozsár, Viktora Milán a Štefana Mnohely skončených štvrtoročných bohoslovcov za kňazov vysvätil.

**Dňa 4-ho t. m.** slávil 25-ročnú pamiatku svojho vysvätenia za kňazov dôst. pp. Jozef Huross, farár Krušatnický a Aurel Klinovský. Na slávnosti dôst. p. Hurossa súčasťnilo sa okolité kňazstvo v peknom počte; prítomná bola staručká matka, rodina a celá farnosť.

**Najnovší výbuch sopky Mont-Pelée** spôsobil na ostrove Martinique náramné pustošenie. Do Port St. Louis, ako z Parízu telegrafujú, stále dochádzajú ranení. Severné časti ostrova sú už celkom opustené, ponevác aj Černosi utekajú na juh. Mrtví sú zväčša ženské a deti. Po výbuchu na východnom konci ostrova asi jedna míla zeme prepadla sa do mora. Obec Grande Riviera na ostrove Martinique bola tiež zničená. — Z Paríža dochodia telegrafi, že minister kolónií, ako sa dozvedel o najnovšej katastrofe Martinique, guvernérovi ostrova hneď povolil k dispozícii 500.000 frankov. — Istý lekár s ostrova Martinique menom Pichevin v časopise «Temps» uverejnil dopis, v ktorom hovorí, že by bolo žiaducné, aby celé obyvateľstvo opustilo ostrov a ostala tam len vojenská posádka. Pichevin hovorí, že situácia je veľmi povážlivá a že severnú čiastku ostrova za každých okolností považuje za ztratenú.

**Smrteľné nešťastie.** V spišských Haligovciach po tieto dni istý Jakub Mačutek z jedného smreka, z ktorého haluze fal, spadnul a krk zlomil; vdova a štyri malé deti zostali po ňom.

**Sadol v rakve.** V obci Székelyhid, v biharskej stolici udal sa úžasný prípad. Jeden tamojší kupec menom Moric Jakobovič, ktorý už od dávna chorľavel, zomrel. Smrtný pád oznámili prehliadačovi mrtvol, ktorý napísal oznamenie, na čo príbuzní mrtvého kupca chystali sa ku pohrabu. Už bolo spolu aj trúchliace obecenstvo, keď však chceli na rakev položiť veko, zdánlive mrtvý stavec naraz sadol v rakvi a tupým hlasom zkríkol na okolostojacích:

— Čo chcete?

Obecenstvo sa náramne zľaklo. Nešťastného človeka, ktorého každý považoval za mrtvého vyňali z rakve a uložili do postele. Avšak vyľiečiť ho už nemohli: niekoľko dní sa ešte trápil a zomrel.

**Požiar.** Obrovský požiar zúril tieto dni v obci Mád v stolici zemplínskej. Zhorelo 107 domov a 140 bočných a hospodárskych stavísk. Oheň bol tak veľký, že ešte aj na cinteri zhorela tráva, drevené kríže a vence a zhorela aj celá už posnášaná úroda. Škoda obnáša vyše stotisíc zlatých.

**Ktorý mal srdce na pravom boku.** Z obce Lejpa (v Čechách) oznamujú: Tieto dni večer istý mladý človek menom Osvald Klimt z Oberlieblichu prešiel bicyklom roľníckeho mládenca Emila Richtera, ktorý následkom úrazov zomrel. Mrtvolu v prítomnosti vrchnosti rozpitvali a vtedy prišli lekári na mimoriadny zjav. Mládenec mal totiž všetky vnútornosti v opačnej polohe, čo vedeckým názvom menujú: situs inversus viscerum. Ľavé pľúco mal na pravej, pravé na ľavej strane, srdce tiež na pravom boku a dľa toho všetky ostatné vnútornosti v opačnom položení. Bicyklistu Klimta ináč zatkli.

**Originálne zamestnanie.** V Pešťbudíne uväznili po tieto dni istého kellnera Maxa Greibnera, ktorý miesto kellnerstva čítal inseráty, v ktorých vydajochtivé «touto cestou» hľadaly manželov. Maxik tento, zvlášte všimal si vena a dľa tohto predstavoval sa patričnej ako inžinier,

lekár, advokát, úradník atď. Keď sa mu toto takto dalo — urobil smluvu, sosalšili sa, ale na to mladý manžel onedlho zmizol a hľadal novú manželku. Konečne jedna z oklamáných oznámila polícii ako ju pripravil o 6000 korún; chlapíka chytili a potom vysvitlo, že okrem toho oklamal zas istú trafikantku Julianu Kisovu o 2400 korún, vychovavateľku Aranku Gleizerovu o 1200 korún, chýžnú Jolantu Pričskovú o 600 korún, vdovu Mórič Fellnerovú o 3000 korún, kasirku Annu Glokeroú o 400 korún a kellnerku Linu Németovú o 700 korún. Mnohonásobného manžela odovzdali súdu.

#### Wlassics a Zsilinszky v novopeštianskej škole.

Do I. C. triedy štátnej mešťanskej školy v Novej Pešti na veľké prekvapenie učiteľského sboru dali sa zapísať dvaja žiaci pekného mena: Július Wlassics a Michal Zsilinszky. No, netreba sa zarazit, neni sú to minister výučby a štátny sekretár, lež len dvaja malí chlapi, ktorí náhodou tak sa volajú jako oni poprední mužovia uhorskej vlády.

#### Obmedzená massáža (trenie a miesenie po kúpeli.)

Minister vnútra vydal nariadenie, dľa ktorého massáža budúce smie sa vykonávať len dľa úpravy, pri dozore a zodpovednosti lekárskej. Massážu očí a brucha nesmú vykonávať osoby nelekárske. Jestli by dakto dopustil sa toho, že by prestúpil toto nariadenie, bude trestaný väzením 15-dňovým a peňažnou pokutou do 300 korún.

**Mravenčí dážď.** Dňa 16. augusta padal v tepliciach v Šonove mravenčí dážď a dňa 20. augusta ten istý zjav opakoval sa v tepliciach Marianských. Bol krásny, jasný deň, razom popoludní zotmilo sa a za 10—12 minút padaly miriady okrýdlených mravcov.

**Výnimečný stav v Záhrebe.** Odkedy vyhlásili štátarium, v Záhrebe panuje ticho a všetky znaky poukazujú, že sa vzbura nezopakuje. Srbi, ačkolvek oni sú urazení a oškodení, urobili prvý krok ku smiereniu. Vydali totiž ohlas, v ktorom odsudzujú článok «Srbobran»-a a vyslovujú svoje poľutovanie nad tým, že tento časopis urazil národný cit Horvatov. Podobný ohlas vydali aj srbskí členovia Národného divadla. Štatarialný súd sa už sriadil; predsedom jeho je prísediaci súdnej stolice Ferič.

**Pračka medzi grófmi.** Zo Szászregenu oznamujú: V obci Görgény-Szent-Imre po tieto dni dvaja mladí grófi Myrbachovci vnikli do bytu grófa Petra Hallera, ktorého potom napadli a veľmi nabili. Gróf Haller na hlave a lavom pleci utrpel tak ťažké rany, že lekári dali ho zaviezť do Szászregenu cieľom liečenia. Gróf Haller grófov Myrbachovcov oznámil pri trestnom súde. Príčina bitky je dávna rodinná nenávisť.

**Splašený býk.** V hlavnom meste v Lónyaiho ulici veľký zmätok zapríčinil jedon splašený býk. Býka hnali s bitunku dvaja mäsiarski tovaryšia, keď sa zviera splašilo od vozov a zutekalo, v čom pošliapalo dvoje malých detí. Býk potom zutekal na bitunok, kde sa sám od seba dal chytit.

**Nehody.** 26ročná nádennička Maria Obetrová pri stavbe v Hold ulici č. 2. spadla s lešenia a vylomila si ruku. Odviezli ju do nemocnice sv. Rochusa. — Slúžku Katarinu Noghe, ako z Levoče sdeľujú, v lese na nohe

pohrýzla zmija. Nešťastnej deve museli nohu odrezať, aby ostala pri živote.

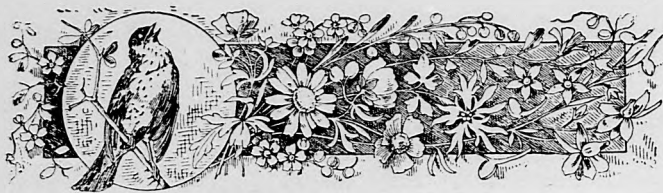
**Cholera.** Z Petrohradu oznamujú: V charbinskej gubernii, kde zuri cholera, panuje veľké zdesenie; ľudia padajú na cholera, ako muchy. Robotníci nepracujú, lež pijú po krémách, kupci opúšťajú sklepy. V tom istom čase jedna zbojnická banda, ktorá sa nebojí ani ohňa, ani smrti, rabuje a pustoší medzi živými a mrtvými. Vo všeobecnom strachu udal sa aj jeden komický prípad. Jeden stolár spil sa ako dúha a v takomto stave lahnul si na ulicu, aby si trochu zadriemul. Zdravotnícki úradníci myslia, že je mrtvý odviezli ho do cholerového baráku, kde ho desinficovali karbolovou kyselinou a polievali vápeným roztokom. V noci, keď sa opilec prebudil a videl, že sa dostal do baráku pre choleronemocných, vyskočil z postele, nabil svojich ošetrovateľov a ušiel. Posavád zomrelo na cholera 238 Rusov a 758 Čiňanov.

**Divadlo v Novom Meste n/V.** Povážske noviny píšu v č. 6., že židovská a kresťanská mládež, pripravujú sa k divadelnej prednáške pre židov a pánov. Próby sa vydržiavaly vraj v budove r. kat. školy. Na čele riaditeľstva že stojí p. kaplán Rudroff.

Nechápeme túto zprávu; ale jestli je ona pravdivá, poznamenáme len tolko, že veru škoda bolo zarmútiť novomestských katolíkov, ktorí, ač chudobní, sú všetko veľmi počestní a úctyhodní mešťania. Čo je katolícke, nech aj ostane katolícke. — Novomestskí židia sú bohatí, majú dosť zábavy; a tak aj páni. O nich tedy netreba sa starať. Ale tam je ten ľud kresťanský chudobný, oplakávajúci do rúk židovských prešlé majetky a domy dedov svojich: nebolo by slušnejšie radšej o srozumiteľnú a čestnú zábavu toho utrápeného ľudu sa starať?



Chrám Jezuitov v Manneime.



## DOPISY.

Lom.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

*Dôstojný Pán Redaktor!*

Srdečne prosím, by ste ráčili tomuto môjmu dopisu u «Kresťanovi» miestočka dopriať a ho uverejniť. Nepochybujem o tom, že tento dopis poslúži k dobrému, a ct. čitatelia «Kresťana» vezmú si z neho poučenia.

Neni žiadnej pochybnosti o tom, je to nevyvratná pravda, že celé terajšie ťaženie válečné proti našej cirkvi katolíckej v celej Europe, vo všetkých európejských štátoch *riadeno jest z loží židozedsnárskych*. Židia a zednári, títo zaprisahali nepriatelja katolíckej cirkve, oltára i trónu sú to, ktorí proti cirkvi katolíckej «acheronta moment» (t. j. všetko možné činia), aby zničená bola. Na dôkaz toho môžem uviesť svedka zaiste vierihodného asice najvyššiu viditeľnú hlavu všetkých celého sveta židozedsnárskych loží: židáka Ernestino Nathan. Tento židáčisko býva v Ríme. podpisuje sa «červený pápež» a «námesník satanáša». Tento námesník satanáša zaslal nedávno francúzskym židozedsnárom vlastne francúzskej židozedsnárskej vláde nasledujúce blahopranie». S nadšením pozorujeme boj vlády a poslancov francúzskych proti náboženským spoločnostiam, týmto semeniskám nepriateľov vlasti Viktora Húga a človečenstva. V tomto odvážnom a blahodarnom diele snadno možno poznať neunavené, statočné, a obdivu hodné snaženie slobodného zednárstva.» Na toto diabolskožidovské blahopranie «námesníka satanášovho» hnusného, smradlavého židáčika Ernestino Nathana, myslím, že netreba žiadny komentár. Tu každý vidieť, každý sa presvedčiť môže, že ten systematický zúrivy v celej Europe proti cirkvi katolíckej vedený boj je vlastne bojom židozedsnárstva, židovskej freimaurerie proti cirkvi Kristovej. Aj u nás v Uhorsku zúri už dosť vo veľkej miere boj proti cirkvi Kristovej, čomu neni sa čo diviť, bo veď i naša vláda je liberálna židozedsnárska vláda, aj u nás sú tiež celé légie kliatbou Božou ztížených židozedsnárov; v každej stolici, v každom veľkom meste majú svoje židozedsnárské lôže a v Budapešti, najviac. Aj naším židozedsnárom najvyššou viditeľnou hlavou — neviditeľná hlava židozedsnárstva je satanáš — je židáčisko Ernestino Nathan, tohoto i naši židozedsnári čo svojeho pápeža slepe poslúchajú musejú. Neni sa tedy čomu diviť, že naši židozedsnári, — za príkladom svojho pápeža, námesníka satanáša, francúzskej židozedsnárskej vláde blahopriali ku diabolskému boju proti náboženským spoločnostiam, vlastne ku diabolskému boju proti sv. cirkvi Kristovej. Z tohoto milý ct. čitateľu «Kresťana» môžeš posúdiť, čo sú to za ľudia,

všetci liberálni tatári. Čo sa dnes deje vo Francúzsku od židozedsnárskej vlády, od židozedsnárov proti náboženským spoločnostiam, proti reholám, proti kňazstvu, proti cirkvi katolíckej, to sa diať bude i u nás, bo naši židozedsnári, jako všetci celého sveta zednári sú tiež zaprisahali nepriatelja katolíckej cirkve, oltára i trónu. Preto pravím, čo sa dnes deje vo Francúzsku, bude sa diať i u nás v Uhorsku, jestli sa len katolíci, zvlášte biskupi a kňazi nevzchopia, a proti tejto prekiatej a cirkvi Kristovej na najvyšš nepriateľskej židozedsnárskej sberbe, udatne, zmužile a neohrozene pod práporom sv. kríža Kristového nebudú. Beda, beda tým katolíkom, tým kňazom, ktorí sa tohoto boja štítia; ale ešte väčšia beda tým, ktorí s touto prekliatou kliatbou Božou ztíženou sberbou satanášovou so židovskou freimaureriou za remeň fahajú; lepšie by im bolo, aby sa neboli nikdy narodili. My však milý kresťane! Zastaňme si pod sv. prápor Kríža Kristového, a pod týmto sv. práporom bojujme zmužile, udatne, nehrozene za Pána a Boha nášho Ježiša Krista a za Jeho sv. cirkev. Budme hotoví za nich i krv našu vycediť i život náš položiť. Tak sa staň! Amen.

*Andrej Rojko,*

54-ročný jubilárny kňaz na odpočinku.

\*\*\*

### Kňaz milosrdenstva.

*Velactený Pán Redaktor!*

Prosím Vás, ráčte nasledujúce riadky v zájme nemocných láskave uverejniť.

V tekovskej stolici Besse priam je po službách božích. Vo fare celé množstvo ľudí očakáva výrok vysokoučeného nábožného, bývalého prvého ľudového ablegáta: pána dr. Zelenyáka, široko-ďaleko vychýreného lekára nemocných, farára tamojšieho. K tomuto pánovi najviac takí sa utiekajú, ktorí už všetkých chýrečných lekárov pochodili, ktorí všetky možné lieky bez osohu užívali. On len takýchto lieči celkom zdarma, a že s jak veľkým darom, to dokazujú u neho zložené podakujúce listy. Každý deň, už za rána, obzvláste v nedelu celé húfy ľudí tiahnu k nemu, s tou istou presvedčenosťou, že to, čo ztratili, čo čez mnohé roky darmo hľadali, t. j. zdravie uňho najdu.

Jeho oko nechybí, lebo zrak má ostrý. Len jeden pohľad na nemocného, a on je už presvedčený kde je koreň nemoce. Ba čo viacej, to on darmo činí, a chudobe ešte aj liek udelí. Pomodli sa jeden Otče náš za farára bessanského — takto to on hovorieva, a to bude plat.

Jedna bohatá pani nebola s týmto spokojná. Ona aj peniaze chcela dať. Čo učinil dr. Zelenyák? Dal zavolať obecného rychtára, a tomuto odovzdal peniaze, aby ich rozdal chudobným. Prijdu k nemu aj takí, ktorí pochodili všetkých profesorov na klinikách, jako aj ja sám, ktorí pochodili Karlsbad a čo ja viem aké chýrečné kúpele, a jestli len ešte neni neskorá pomoc, uňho najdu zdravie. Mohol bych tu tisíce pádov predniesť, ale len to tu ešte poznamenám, že v ostatných troch mesiacoch

okolo tisíc nemocných sa uňho obrátilo. Ešte mnoho bych mohol písať o bessanskom lekárovi, ale sa bojím jeho hnevu, bárs veľkou povďačnosťou musím byť proti nemu. Takto píše dr. Tardos o Zelenyákovi.

A. J. študujúci.

\*\*\*

Motičky (Zvolenská st.)

Pochválen P. Ježiš Kristus!

Vážený Pán Redaktor!

Vlaňajšieho roku na uprázdnenú rímsko kat. faru motyčiansku bol poslaný za administrátora pán *Adolf Bóry*, breznianský kaplán. Nebol on celkom cudzý u nás, pretože jeho, vážnu osobu poznali sme, ešte predtým, a mali sme šťastie s ním obcováť čo starohorským pánom kaplánom.

Sotva, že zaujal faru túto, zaobstaral nám umeleckú sochu sv. Antonína v cene 300 korún a summu, ktorá od obetovaných a dobrosrdečných údov toho spolku čo «na Chlieb sv. Antonína» do pokladnice zosbieraná je, s časom na čas rozdelí medzi chudobných. Týmto spôsobom mnohým sirotám, chudobným, vdoviciam a vôbec v ťažkej núdzi postaveným bývajú jejích horké slzy sotreté.

Lež veľastranná je otcovská jeho starosť. On postará sa aj o ten vzácnejší o duševný pokrm. K službám božím, by čím viacerých príťahoval, zaobstaral fukáce, instrumenti v cene asi 300 korún a summu za tieto instrumenti sbierkou sohnal. Súce virtuózom v muzike, 14—15-ročných žiakov opakovacej školy naučil cirkevné a svetiské kusy hrať.

Cieľom jeho je ďalej: chrám boží umelecký dať vymalovať, a organ nový nadobudnúť. Ohľadom na to, že kostol náš motyčianski žiadne kapitále nemá, s veľkými ťažkosťami je spojené, takýto vznešený program previesť.

A hľa, jeho zdarne učinkovanie mnohým slúži za príklad.

*Anna Libor* na svoje trovy dala postaviť na vrch Sturca asi v 739 m. zväzke veľkolepé umučenie Pána Krista. Toto umučenie s odobreným osvieteného pána dr. Karola Rimelyi-ho, na sviatok Sv. Štefana s veľkou parádou bolo skrze velebného pána Bóryho vysvätené, a v krásnej reči k poklone veriaciach odovzdaté. Údov processie mohlo byť okolo 3000 (tri tisíc), pretože aj z donovalskej, staro-horskej a revúcskej farnosti mnohí prišli na toto impozantné posviacanie. Sprovádzali nás tri fabričné bandy. Nech bude Boh odplata *Anne Libor* za tú radosť, ktorú nám spôsobila.

Nech dá Boh nášmu duchovnému síly, aby jeho vznešený plán čím skôr uskutočnil môhol, a odplatu, ktorú svet dať nemôže, dá mu Boh, ktorý «dobré odpláca a zlé tresce».

Veriaci od Motyčiek.

\*\*\*

Z Luhačovic.

(Pokračovanie.)

Najviac čudovať musel som sa nad tým, ako tu ľudia noviny nehovorím že čítajú, ale až tak hltajú. A to

bez rozdielu: páni, panie, starci, chlapci, sedliaci, slúžky, slovom každý. Je tu jedna miestnosť, v ktorej nachodí sa asi 40 rozličných denníkov, týždenníkov. Nieraz chcel som aj ja priazniť si k stolom a prezrieť daktoré tie noviny, ale krome dvoch nemeckých novín, nebolo mi možné dostať sa k žiadnym, bo vždy ich už ktosi čítal. Ešte aj posluhovia posolkyne pri studňách a kúpeľoch čítajú noviny, keď im času zbýva. A to tu už musí taký zvyk zakorenený akýsi; preto ani nie je div, že tu každé väčšie mesto má svoje noviny. Videl som asi päť denníkov, s predplatkom od 8 až po 16 zl., ktoré boli písané len pre sedliakov, a noviny tieto že majú vraj všetky hodne odberateľov. Ba sú tu aj týždenníky — a to veľké, ktoré obyčajný dedinský sedliak rediguje.

Aký je všeobecný ten zvyk tu, čítať noviny, na to posvieti jeden veľmi milý prípad, ktorý som tu zkusil.

Jednúc prisadnul som si k stolu a čítal som nemecké noviny. Tu príjde k tomuže stolu pekne oblečená pani s dvoma dieťkami s chlapčekom asi šesťročným a s malúňkym dievčatkom trojročným. Pani a chlapček hneď vybrali si noviny a počali čítať. Dievčatko, s milou okruhlou tváričkou, veľkýma modrými očima, v bielu linkom ako sňah čepčoku na spôsob hanácky, začalo tiež veľmi múdrou tvárou hladieť do novín matkiných. Ale že bolo malúňké, nedovidelo dobre, a dosiahajúc noviny oslovilo matku s apprehensiovným (ako urazená) pohľadom: No, čo se ja nemohu ani podívati!? To by bylo! — Mne sa tá zvedavosť múdreho dievčatka na toľko zaľúbila, že vzmienil som si tú milú hrdinskosť malého dievčatka opísať pre poučenie našich matiek, aby videly, že učí sa z novín je veľmi vážna a potrebná vec každému; ešte aj to dieťa svoje mal by každý príkladom svojim privádzal k tomu, aby obľúbilo sebe čítanie vôbec a dobrých novín zvlášte. — Vyzvedúval som sa potom, kto by to bola tá pani s tým milým dievčatkom, i dostal som odpoveď, že dievčatko je: Milinka, dečruška to pani Amalie Jandovej, manželky profesora na gymnázii v Kromeríži.

Medzi hosťami nachádzali sa ľudia z celého sveta, a to aj vysokopostavení. Tak z Viedne, z Berlína, z New-Yorku, z Rieky, z Belgrádu atd. Od nás z Uhorska tiež každé väčšie mesto bolo zastúpené. Z Budapešti, Novej Pešti, z Košíc, a zvlášte miest hornouhorských bolo najviac hostí. Kňazov tu tiež veľa vidaf. Milo ma prekvapilo, keď skúsil som, že tu kňaza každý v úctivosti má. Nielen roľníci ma pozdravovali, ale aj mne docela neznámi páni a panie, učители, professori, úradníci, a čo mi bolo najdivnejšie, aj žiaci z univerzity. U nás v Uhorsku veru, keď je kto pisárik, tovaryš alebo učen, taký už ani jeden nevie uctiť kňaza, skôr ho ešte nenávidí.

Aj židov poľských, že tu bolo veľmi mnoho. Keď ja prišiel som do Luhačovic, vtedy nevidel som už ani jedného poľského žida. Že sa poľskí židia tak rýchle potratili, tomu na príčine, ako som sa dozvedel, je nasledovná udalosť. Keď bolo tých poľských židov tak mnoho v tých Luhačoviciach, zavítal k nim konečne aj akýsi divotvorný poľský rabin. On bol tiež ťažko nemocný:

rozožral sa mu na tele svrab tak mocne, že už ani laziť nevládal. Mal sa umývať s vodou z prameňa Irhanky, ale keď mu nebolo lepšie, milý rabin dal sa vodu piť bez povolenia lekárskeho a to tak mnoho, že následkom toho dostal strašné silenie. Židovský národ ale beztak ľúbi sa siliť aj bez všetkého ožívania liekov alebo vody; a tak chudák rabin pochodil zle! Vybehlo mu črevko, pomoci nijak nebolo, chytil sa mu brant a bolo po rabinovi. Mrtvolu jeho odstránili z Luhačovic, a za ňou celá branž poľských židov odsmeradila z Luhačovic.

(Pokračovanie budúce.)

\*\*\*

Z Námestova.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

*Slávna Redakcia!*

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky v «Krešťane» uverejniť.

Námestov je okresné mestečko v Hornej Orave. Keď povážime jeho dobré hmotné polozenie, jeho dobrých statočvých občanov, v jeho sídle novú ľudovú sporiteľňu, sýpku a mnohé iné, — nuž veru, môže sa za šťastnú obec považovať.

Kolko ráz som už čítal aj v týchto, pre náš ľud najlepších novinách o tomto meste — a teraz, keď veľa dôležité udalosti sa v ňom zas prihodily; niet dopisovateľa, čoby takové uverejnil.

Nie je to priateľ ľudu, ktorý len pre seba žije, druhých hucká, nahodilé príležitosti ale ne použije, aby všeobecnosti poslúžil k výstrahe, k povzbudeniu a k poučeniu.

V tomto meste len teraz založila sa príčinom Franca Skičák veľkokupca v Kline; ľudová banka, a že je ona hneď už na počiatku pre okolie veľkou pomocou, to tajiť počínajú len úžerníci, ktorí nútení boli dľa nej úroky znížiť.

Riaditeľ tejto ľudovej banky je pán Franc Skičák, lebo si tú dôveru zaslúžil, a že ju u nás aj budúcnosti udrží, silne veríme. Buďme ale už raz ostražnejší a múdrejší, t. j. nedávajme sa úžernickým líškam do pazúr, a nerobme ľahkomyselné pôžičky.

*Vlastenec.*

### Úžitočnosť ovocných stromov.

Z «Prednášok o ovocinárstve.»

(Dokončenie.)

Mnohý ľaká sa práce len preto, lebo myslí, že nedožije toho ovocia. To je predčasná obava. Stromček z jadra vysadený vo štvrtom-piatom roku počína kvitnúť. Nuž a tolký čas by si netrúfal dožiť? Dočka-li sa toho mnohí, a dočkajú sa aj iní, ak budú sadiť ovocné stromy. Tých niekoľko desiatnikov, čo dáme za stromček, bohato sa nám odplatí. Pýtajte sa len ovocinára, za čo by dal daktorý z jeho stromkov? Málo poviem, keby si ho dal za 20 korún vyfať.

A dajme tomu, že dakto nedočká sa úrody či nemá mať ohľad na deti? Keby človek len na seba mal hľadať a nie na ďalšie časy, to by sme ovocie snáď ani nepoznali. Má nás viesť v tom nie sobeckosť, ale láska k bližným a k najbližším našim pokrevným. Vysadený ovocný strom je zároveň pre chudobného človeka pomníkom, stálejším nad kamene a kovy. Boháči stavajú z kamena a kov náhrobníky, aby jich pamiatka nedošla zapomenutia. Chudobný človek sadiť zase ovocný strom. Tento, kým kamenný pomník hyynie a rozpadáva sa, rastie, mohutnie a donáša úžitok; preto pamiatka toho, kto ten strom zasadil je požehnanou. Stavajte si teda pomníky v ovocných stromoch, aby vás vaši potomci požehnávali, kým len ovocie požívať budú.

Že dakto stretá sa s nezdarom pri sadení, bárs by mal k tomu i vôľu, na príčine je to, že v jednej a v tej istej pôde, kde sa daria na pr. len jablone, on chce mať i hrušky, čerešne, marhule, orechy a čo ja viem čo ešte, a to nejde; lebo každý rodzaj ovocia potrebuje svoju pôdu, z ktorej musí žiť, a ak nemôže z pôdy vyžiť, zahyne.

Veľmi odporúčam vysádzať stromovím obecné prázdne miesta: a síce také druhy, aké tam vyžijú. I pre všeobecné dobro má sa účinkovať, a nie len pre vlastný záujem. Obec len takýmto spôsobom môže prísť k dôchodku. Nejedna obec v Nemecku, na Morave i v Česku jedine z ovocia zaokryje si všetky obecné výdavky, a to je tiež volačo! V kniežatstve Schwarzenberga obec Tiebru založila r. 1864 obecné ovocné sady. Ony stály 11.945 korún, a behom tých 36 rokov doniesly vyše 60.000 korún dôchodku, tak ročne donášajú 1329 korún. Výnos každým rokom vzrastá, lebo stromy kamďial dosahujú obviklej plodnosti, a útraty sa menšia s roka na rok. Kolko je u nás obcí, ktoré by mohly podobné groše tížiť z ovocných sadov, keby také maly!

Naša kamenica ako čoby bola stvorená na čerešňový sad. Kolká plocha tam leží mŕtva, bez úžitku! Kdežto vysadením čerešien o pár rokov obec mala by značný dôchodok z toho.

My každým rokom mali sme v štepnici orechov nazbyt. Nik sa o ne neobzrel, boli sme nútení ich rozdať defom, kde pre zlú opateru snáď aj vyhynuli. Nemohol sa s nimi vysadiť priestor, ktorý orechom sa hodí? Orech nevyžaduje veľkej

opatery, iba ohradu. Značný dôchodok dá orech i v ovociu i v dreve. Jeho drevo je hľadané stolármi a draho sa platí. Speňažiť sa dá i list, i orechové šupky na liek a farbu. Mladé oriešky na orechovicu.

Ale prichádzam na námietku inú. Dakto povie: «Ono by sa aj vysádzalo, keby to obstálo.» A to je u nás najväčšou prekážkou. Tu statok obhryzie, husi obštikajú štep, tam zlosť, ľudská nenávisť, a závisť nedopraje stromku vzrastu a majiteľovi radosti a úžitku. Alebo nerozvažitý kamas sreže ho krivákom, urobí si z neho bičisko. Čo viac, mnohý hospodár ani netrpí ovocný strom na svojej roli končiacej sa pri ceste. Vtedy už opravdu môžeme o ovocinárstve ani nehovoriť na Búroch! Smutná to skúsenosť a svedčí o mrzkých ľuďoch, keď vám ony celkom pri zemi narežú kôru stromčoka, tým cieľom, aby skôr vyhynul! Keď chceme zo stromkov niečo mať, tu jedenkaždý z nás musí byť hajníkom a strážiť nad stromom svojim i cudzím. Tu závisť, hnev, nenávisť, ktorá už mnoho zlého zapríčinila, musí sa vyhostiť zo slovenského srdca. Viac lásky musí mať sused k susedovi, neškodme si, tešme sa z krásneho štepu. Pekný strom, obsipáný ovocím, čo i nie je môj, rád vidím. So zármutkom sme zbadali s pánom učiteľom, že zpomedzi asi 400 stromkov, ktoré sme poštepili, z jara po dvoroch a pri humnách, z tých ani piatu čiastku nenašli sme v lete celých. Nezdar nebol v práci, ale v závisťi ľudskej. Sused alebo jeho deti zničili ujaté vrúbličky a zmarili našu prácu.

Dokiaľ — milí hospodári! — nebude u nás šanoby ovocného stromu, dotiaľ darmo vzdychávame i po šlachetných mravoch, lebo toto jedno s druhým súvisí. Kto si nevie šanovať stromček, ten neušahuje ani jeho majiteľa. — Keď vidíme tie rady suchých palíc po cestách, kde už krásne rady malín a orechov mali byť, musíme hovoriť o surovosti, ľúto je nám toľko ročného namáhania, že s toľkým nevďakom sa nám za to odpláca.

Predstavenstva obecné mali by čo najbedlivejšie strážiť nad vysadeným stromoradím, lepšou ohradou ho opatríť, a jestli sa volakto priľapí, že poškodil ovocný stromček, nech sa citlive potresce i peňažite, už len pre výstrahu iným nesmie sa odpúšťať. Viem, že to menší chlapec-školač nespraví — lebo tento je už poučený a

zkúsený, koľko to dalo práce a opatery, než sa dochoval stromček na vysádzanie — ale vieme, zo skúsenosti, že sú to už vyrastnutí darebáci, ktorých treba čo najprísnejšie pötrestať. Lebo kto obecné nešahuje, ktoré je i jeho, ako ti nechá v pokoji cudzie, ktoré nie je jeho? Svätá pravda teda, že nemôže byť zlým človekom ten, kto šahuje ovocný strom, lebo postavenie stromu sošlachtuje mravy.

Máme láskou ľnúť k tomu, stromu ktorý Hospodin nám zanechal pre okrasu, pre zábavu, a pre toľký úžitok a tú vďačnosť ovocného stromu, ktorú on preukazuje za našu opateru — hojným úžitkom, mali by sme nahradíť šanobou a odstraňovaním veškerých škoditeľov jeho.

### Ponižená prosba ku ct. Obecenstvu!

S poniženosťou sa utiekame ku milosrdenstvu ct. Obecenstva, by boli láskavi nás svojimi milodarmi podporovať. My totižto by sme radi do nášeho kostolika jeden Organ dať postavíť, ale Bohužiaľ slabé sú k tomu sily naše. Pre tú príčinu sa utiekame ku milosrdenstvu dobrých ľudí, prosiac, by v mene Božom obetované milodarky svoje na nízudanú adresu ráčili odoslať. Nech im to Pán Boh stonásobne vynahradí. Z hlbokou úctou zostávame v Murány-Hutte (gömörská st.) 1902. 28-ho augusta. V mene cirkevníkov *Pavel Pavlovský, učiteľ.*



### Odkazy redakcie.

**Do pozornosti všetkým:** Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

**G. K. v Z.** Aj súkromní ľudia, zvlášte kresťanskí kupci môžu sa stať členmi «Centruma kresťanských spolkov». Členom stane sa, kto prevezme aspoň jednu účasťinu toho «Centrumu» Jedna účasťina stojí 100 korún. V záležitosti tej obráťte sa na «Keresztény Szövetkezetek Központja» Budapest, IV., Molnár-u. 11.

**L. F. Lamač.** Za pohľadnicu z Maria-Cellu ďakujeme Vám srdečne.

**Mešťan Zvolen.** My môžeme písať, aj ochotne píšeme proti zneuctovateľom sviatku Sv. Štefane, ale proti slávnosti Koššuthovskej nemôžeme, len toľko, že v chráme katolíckej nesmie sa za Koššutha žiadna slávnosť odkazovať. A to len preto, že Koššuth nebol katolík, tak ako ani nám katolíkom neprijde na myseľ žiadať n. pr. od židov, aby slúžili židovské bohoslužby na deň toho najväčšieho vlastenca: Sv. Štefana kráľa.

### Spisy redakcii zaslané.

**Upozornenie:** Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

**Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy.** Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 stránkach s obrázkami obsahuje nauku o včelárení, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ačkoľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zostali, odporúčame čo najvрейšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

**Dennica.** Ročník V. Číslo 6. Vychádza raz za mesiac. Rediguje Terezia Vansová na Pile, o. p. (Tiszolez). Predplatná cena na celý rok 2 koruny. Dennica je ženský časopis pre poučenie a zábavu.

**«Listy Svätého Antona».** Mesačný časopis ku rozširovaniu milodarného chleba chudobných. Ročník II. číslo 9. Vychodí na 1-ho v každom mesiaci na šestnásť stranách s utešenými obrazmi. Predplatné na celý rok 2 koruny, do Ameriky 75 centov. *Predplatiť treba na túto adresu: Administrácia «Listy Sv. Antona» Budapešt, VIII., Szentkirályi u. 28/a.*

Novinky tieto zaoberajú sa hlavne s vecmi, ktoré týkajú sa úcty Svätého Antona. Podávajú tedy životopis Svätého, opisujú zázračné udalosti, ktoré sa na prímluvu Jeho staly, uverejňujú zprávy zo všetkých strán, kdekoľvek si tohoto Svätého nábožne ctia. Pri tom cieľom týchto novín je, aby boli rozmanité; preto prinášajú články aj také, ktoré sú nie vo vlastnom smysle slova náboženské, lež viacej len kresťansko-spoločenské, týkajúce sa vážnych otázok života.

Novinky tieto prijalo katolícke slovenské obecnstvo veľmi prajne. Vychvalujú nás, že naše novinky práve s takou úľubou čítajú čestní mužskí, jako aj nábožné sestry. Aj vrchnosť cirkevná obrátila pozornosť svoju na nás, i viacerí biskupi žehnali nám; najnovšie ale arcibiskup kaločský osvietený P. *Juraj Császka* verejne v pastierskom liste svojom odporúčal naše «Listy Svätého Antona».

**Sborník musealnej slovenskej spoločnosti.** Rediguje A. Sokolík, tajomník. Ročník VII. Sväzok I. Turčianský Sv.-Martin 1902.

**Časopis musealnej slovenskej spoločnosti** Rediguje A. Sokolík, tajomník. Ročník V. Číslo 4. Turčianský Sv.-Martin 1902. — O «Musealnej Slovenskej Spoloč-

nosti» nám treba vedieť, že je to spoločnosť vedecká, kde sa všetky starožitnosti a pamätnosti slovenské zachovávajú. Členom tejto spoločnosti stane sa ten, kto ročite 4 koruny platí sa zaviazne.

**Dedinský hasič** od Zaoska. Poučozábavná rozprávka s obrazom. Cena 20 hal. Kto objedná naraz 20 kusov, dostane ich za polovičnú cenu. Kto si knižočku už objednal, peniaze poslal, knižočku ale nedostal, nech to odpíše terajšiemu majiteľovi: «Rózsa Kálmán a manž. Budapešt, VIII., Szentkirályi-u. — a dostane na miesto objednanej a vyplatenej už knižky *dve*.

Aj «*Vybrané Spisy Humoristické Zaoska*» dostať u Kolomana Rózsu (Budapešt, VIII., Szentkirályi-u.) asice za 1 korunu. To sú všetko veľmi veselé, ale aj veľmi poučné spisy. Dýcha z nich samá mravnosť a nábožnosť. Kto chce mať skvostne viazanú knižku túto, nech pošle 2 kor. ale čím skorej.

**Obzor.** Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIV. číslo 8. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Szielnici (Liptó-Szielnicz).

**Mravná čítanka** pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 h.

Časy naše sú už predsa na tolko pokročilé, že aj roľníci budú musieť nie len dľa starých zvykov obrábať si polia svoje, lež použiť všetko to, čo novšia doba k rozumnejšiemu hospodáreniu nám poskytuje. Kto nechceš zaostať, obstaraj si knižočku túto, z nej sa mnohému poučíš.

### Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme ct. obecnstvo, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 klgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

**Pšenica:** Potisská 8·90—9·50 kor., peštianska 8·85—9·35 kor., z Báčky 8·85 kor., banátská 8·75—9·20.

**Jačmeň:** na krm 6·15—6·15 korún, do pálenice — kor., na várku — kor.

**Kukurica:** 5·10—5·20 kor.

**Otruby.** po 50 kil.: drobné 4·60 korún, hrubé 4·70 korún.

**Raž:** 6·75—7— kor.

**Sviňská masť** 50·00—50·50, Slanina  $\frac{3}{100}$  48— $\frac{4}{100}$  48·75—, udená dobrá slanina 48·50— po 50 klg.

**Semená:** Červená datelina nová ————. Lucerna 43—38—, všetko 50 klg.

**Strova:** *Fazuľa* veľká biela a okruhlá po 7·15—7·75 brnavá 7·50—7·75, pestrá 5·25—5·50, drobná 8·70—8·95, cúdená 10·50——. *Hrach:* 09·00—11·20, lúpaný 20——. *Šušovica* horšia 08—, lepšia 15·00—16——. *Mak:* 26·50—28·50, všetko po 50 klg.

**Ovos:** 7·25—7·60 kor.

**Najnovší holiaci stroj**

s ktorým sa každý mužský chytro s najväšcou ľahkosťou bez toho žeby sa porezal môhol, sám holiť môže.

Ceny sú: Prefahujúci remeň, miedelnička a pemzel 8 korún 75 hal.

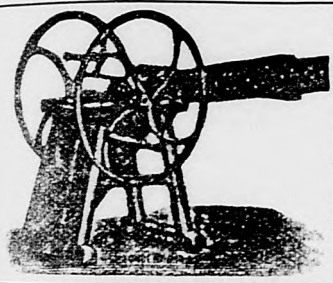
Holiaci apparát podľa najnovšieho vynálezu s ktorým sa bez všetkej zbehlosti holiť možno je spolu i hore pomenované veci komplet 10 korún, v neprajnom páde ale peniaze sa spätky pošlú.



Lindenberg Samu, Budapest, Hermina-út 21/a.

**Páni hospodári!** Netreba vám viacej hospodárske stroje z cudziny alebo od firiem nám nepriateľských drahsie kupovať, lebo moje výrobky dosiahly značnej dokonalosti.

Odporúčam svoje najnovšie: **Mlátačky s oceľovými guľičkovými ložiskami**, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné.



**Zentúre** dľa najnovších modellov. **Zlepšené rajtáre**. **Výborné sečkovice** amerického a anglického systému. **Triery**. **Strúhadlá** na burgyňu. **Šrotovníky** na zrno. **Stroje** na siatie. **Pluhy**, **brány**. **Stroje** na rezanie kapusty. **Mač-**

**kadlá** na syr, borievky a na hľynu. **Železné mangle** na prádlo, **decimálne váhy** a stroje na lámánie stromovej kôry.

Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

**Michal Treskoň,**

strojník a majiteľ dielne na hospodárske stroje  
v **Bytči** (Nagy-Bittse).

36-5

Na hlavnom placi dáva sa **kováčka šmikna** z **bytom** a jednou **záhradou** do arendy. V **Oszlanoch** (tekovská stolica).  
Blížšie správy podá **Ján Mihalovič**.

Prijmen jedneho chlapca, ktorý má 14 rokov za učna

**František Bureš,**  
obuvnícky majster.

Viedeň, III., Stammgasse 11.

**Majetok na Morave.**

Mám na predaj z volnej ruky rozsiahle **hospodárske stávanie**, 20 jutár **orácej zeme**, 4 jutrá **lúk** a **hory** singulárne; pár **volov**, 2 **kravy**, 1 **javloviu**, úrodu **tohoročnú** a **gazdovské náradie**.  
Všetko za **4000 zl.** V hotovoski treba **1300 zl.**, dozvedet sa možno u **J. Szipavého** vo **Vágujhely**.  
S oddanou úctou

**Ján Szipavý.**

Dávam do predajú mlyn na dva kamene Zložený. Ku mlynu patria dve izby, maštal, drevárem, ovocná záhrada a jedna veľká lúka; mlyn stojí blízko dediny dobre zachovaly.

Kto by sa o túto kupu zaujal, nech sa obráti na nižie udaného, ktorí podá bližšie správy písobne alebo ústne.

**Anton Palkovič**, mlynár.

Tót-Gurab, op. Bazin (presporšská stol.)

**Prijmem**

do svojej stolárskej dielne dvoch 14—15-ročných chlapcov

za učnov.

Blížšie správy podá nižie udaný.

**Jozef Antal,**

stolársky majster

v Piešťanoch (Pöstyén) nitrian. stol.

**Dávam do predaju dva domy,**

jeden novovystavený pod škribľov a druhý pod šindolom na jednom mieste. Pri dome je **pekná záhrada vo verk**.  
800 □ siah. **Cena 3800 zl. 6400 korún.**

Kto by sa o ten kup zaujal, nech sa obráti na nižie udaného, ktorý podá bližšie zprávy.

**Vincent Kalab**

v Piešťanoch (Pöstyén, nitran. stol.)

Sväto-Štefanská ul. č. 16.

Ženské ku **pleteniu stoličiek** dostanú zamestnanie u **Leopolda Schey**, Budapešť, Eötvös ulica 5.

Prijmen aj hneď dvoch robotníkov na **veľkú robotu**, a jedneho na **malú robotu**

**Emanuel Fillo**, krajcír.

Túrócz-Szent-Márton.

